

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **L. B.**, bytom R., zastúpeného JUDr. Vladimírom Bajtošom, advokátom, so sídlom v Košiciach, Alžbetina č. 3 proti odporcovi **Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Pribinova č. 2, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy vo výške **62.104,44 Eur**, vedenej na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 7 C 66/2011, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. decembra 2013 sp. zn. 5 Co 212/2013, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 12. decembra 2013 sp. zn. 5 Co 212/2013 a rozsudok Okresného súdu Michalovce z 30. januára 2013 č. k. 7 C 66/2011 – 129 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Michalovce na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Michalovce rozsudkom z 30. januára 2013 č. k. 7 C 66/2011 - 129 uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 2.104,44 Eur a 60.000,- Eur, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal. Rozhodol tak z dôvodu, že mal vykonaným dokazovaním preukázané, že dňa 14. Decembra 2005 bolo uznesením vyšetrovateľa Ministerstva vnútra SR, úradu inšpekčnej služby PZ začaté voči navrhovateľovi trestné stíhanie pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona a prijímanie úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160 ods. 2 Trestného zákona. Personálnym rozkazom Ministra vnútra SR č. 740 z 22. Decembra 2005 bol navrhovateľ podľa § 192 ods. 2 písm. e/ zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov PZ. slovenskej informačnej služby, zboru väzenskej, justičnej stráže SR a železničnej polície prepustený zo služobného pomeru príslušníka policajného zboru. Uznesením Vojenskej obvodnej prokuratúry Prešov z 2. Júna 2009 sp. zn. OPV 276/08 podľa § 215 ods. 1 písm. a/ Trestného poriadku bolo trestné stíhanie vedené proti

navrhovateľovi zastavené. Zákonnosť personálneho rozkazu Ministra vnútra SR o prepustení navrhovateľa zo služobného pomeru príslušníka PZ bola potvrdená rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo 4. marca 2008 sp. zn. 2 S 164/2006 a následne aj rozsudkom Najvyššieho súdu SR z 26. januára 2009 sp. zn. 6 Sžo 98/2008. Konštatoval, že štát zodpovedá aj za škodu spôsobenú začatím trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsudzujúcim rozhodnutím trestného súdu. Poukázal na zásadu vyjadrenú vo viacerých skorších rozhodnutiach, ktoré sa týkali náhrady škody spôsobenej štátnym orgánom podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánov štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené alebo ten kto bol oslobodený spod obžaloby má podľa § 1 až 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej vznesením obvinenia (R 35/1991). Na podstate týchto právnych záverov zotrúva súdna prax aj po prijatí zákona č. 514/2003 Z. z.. Náhrada škody zahŕňa aj náhradu trov konania, ktoré poškodenému vznikli v konaní, v ktorom bolo vydané nezákonné rozhodnutie alebo rozhodnutie o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutie o väzbe, zatknutí a inom pozbavení osobnej slobody alebo vykonané zadržanie a v konaní, v ktorom bolo rozhodnutie zrušené alebo trestné stíhanie zastavené, alebo v ktorom bola vec postúpená inému orgánu. Zákon č. 514/2003 Z. z. výslovne neupravuje nárok na náhradu škody v prípade zastavenia trestného stíhania, judikatúra však dospela k záveru, že ide o špecifický prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania pri ktorom treba vychádzať z analogického výkladu úpravy najbližšej a to z úpravy zodpovednosti za škodu spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Ďalej konštatoval, že z ustanovení trestného poriadku je zrejmé, že na úseku trestného konania vykonávali svoju pôsobnosť vyšetrovateľ policajného zboru a prokurátor. Vo veci náhrady škody spôsobenej v tomto úseku trestného konania orgánom verejnej moci preto ako orgán konajúci v mene štátu prichádza do úvahy Ministerstvo vnútra SR ako aj Generálna prokuratúra SR. Z hľadiska určenia, ktorý z týchto orgánov je v tom ktorom prípade konajúcim v mene štátu je rozhodujúce na ktorom z nich bola podaná žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ak žiadosť bola podaná na oboch uvedených orgánoch je príslušným ten z nich, ktorý vo veci začal konať ako prvý (§ 4 ods. 1 písm. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.). Žiadosť o predbežné prerokovanie nároku podal navrhovateľ na Ministerstve vnútra SR, v dôsledku čoho sa stalo toto ministerstvo orgánom verejnej moci konajúcim v danom prípade za štát. Zastavením trestného stíhania vznikol navrhovateľovi nárok na náhradu škody v súvislosti s náhradou trov v trestnom konaní. Navrhovateľ bol zastúpený advokátom, podľa faktúry vyúčtovanie odmeny advokáta bolo vo výške 2.104,40 Eur. Zastavením trestného

stíhania sa potvrdila nezákonnosť samotného trestného stíhania proti navrhovateľovi. Nezákonne vedené trestné stíhanie proti navrhovateľovi malo za následok jeho zákonné prepustenie zo služobného pomeru. Vedené trestné stíhanie malo za následok u navrhovateľa stratu zamestnania a malo za následok sťaženie spoločenského uplatnenia, keďže si dlho nemohol nájsť prácu, malo za následok zhoršenie zdravotného stavu navrhovateľa a tiež obmedzenie výkonu poľovného práva, ako dôsledok zaistenia zbrojného preukazu a streľiva. Trestným stíhaním utrpela jeho povesť v mieste jeho bydliska, ako aj v profesijnom živote.

Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd na odvolanie odporcu rozsudkom z 12. decembra 2013 sp. zn. 5 Co 212/2013 rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa § 219 O. s. p. potvrdil. Zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o trovách konania a vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Takto rozhodol stotožňujúc sa s názorom súdu prvého stupňa vo veci samej. K námietke odporcu k nedostatku jeho pasívnej legitímácie, vychádzajúcej z toho, že navrhovateľ nesprávne označil odporcu, pretože štát a Ministerstvo vnútra SR sú samostatnými a odlišnými právnickými osobami uviedol, že ním uvádzaný výklad nedostatku jeho pasívnej legitímácie v konaní je nesprávny. Zamieňa si procesnoprávnu legitímáciu vyplývajúcu a upravenú v O. s. p. s hmotnoprávnou pasívnou legitímáciou, ktorá vyplýva z hmotného práva. Odporca – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky je právnickou osobou a má preto procesnoprávnu spôsobilosť byť účastníkom konania podľa § 19 a § 20 O. s. p. (rozsudok NS SR 9 Co 85/2009). Taktiež dospel k záveru, že súd prvého stupňa predmetnú vec správne právne posúdil, použil správny právny predpis a správne ho vyložil.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca. Navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho i okresného súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p., a § 241 ods. 2 písm. a/, b/ a c/ O. s. p.. Poukázal na to, že napriek jeho námietke nedostatku pasívnej legitímácie, že žalovaným resp. odporcom mala byť v tomto prípade Slovenská republika, ktorú malo v konaní zastupovať Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, súd prvého stupňa vo svojom rozsudku uviedol : „...na základe čoho námietka žalovaného, že nie je pasívne legitimovaný nie je dôvodná.“ (str. 8 rozsudku). Odvolací súd nesprávny a nezákonný rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Zákon 58/1969 Zb. aj zákon č. 514/2003 Z. z. jednoznačne upravujú, že zodpovedným subjektom za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím resp. za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom

zodpovedá štát, teda Slovenská republika, voči ktorej má návrh smerovať a zároveň navrhovateľ v konaní musí označiť správne orgán verejnej moci, ktorý Slovenskú republiku v konaní zastupuje. V tomto prípade je nárok navrhovateľa uplatnený podľa zákona č. 514/2003 Z. z., žalovaným a teda pasívne vecne legitimovaným subjektom mal byť v tomto prípade štát, teda Slovenská republika, zastúpená príslušným ústredným orgánom. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky však v tomto prípade – v prípade špecifickej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú vedením trestného konania, ktoré nebolo ukončené právoplatným odsudzujúcim rozsudkom, nie je pasívne legitimovaným subjektom. Tieto zásadné vady konania súdu prvého stupňa spočívajúcej v nesprávnom označení účastníka konania na strane odporcu neodstránil ani odvolací súd. Za zmätočné a v rozpore s uplatneným nárokom navrhovateľa považoval odporca aj vyrubenie súdneho poplatku navrhovateľovi. Navrhovateľ podal žalobný návrh podľa zákona č. 514/2003 Z. z., kde je stanovený fixný súdny poplatok vo výške 20,- Eur a nie na ochranu osobnosti. Súd vyrubil súdny poplatok za návrh na ochranu osobnosti, pričom následne posudzoval nárok ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci alebo jeho nesprávnym úradným postupom v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z.. Ďalej namietal, že súd nepostupoval pri výške náhrady nemajetkovej ujmy v súlade s § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z.. Maximálna výška náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú je možné v zmysle súčasne platného a účinného zákona priznať je suma 16.885 Eur (suma minimálnej mzdy na rok 2013 bola určená vo výške 337,70 Eur). Súd prvého stupňa priznal sumu 60.000,- Eur v rozpore v súčasnosti s platným zákonom. Súd prvého stupňa, ale ani odvolací súd nijako nekonkretizoval priznanú náhradu nemajetkovej ujmy ani jej výšku. Odôvodnenie rozsudku považuje odporca za nepresvedčivé a nesúladne s § 157 ods. 2 O. s. p.. Odôvodnenia oboch rozsudkov sú všeobecné, nie je z nich zrejmé či ide o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu vydania nezákonného rozhodnutia, alebo z dôvodu nesprávneho úradného postupu, čo považoval za preukázané a čo nie a na základe akých konkrétnych dôkazov dospel k tomu, že skutočne bolo potrebné pristúpiť k náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch. Chýba aj logické odôvodnenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Taktiež náhrada škody vo výške 2.104,44 Eur bola priznaná v rozpore so zákonom. Navrhovateľ nepreukázal zaplatenie tejto sumy. Odporca žiadal z uvedeného dôvodu aj odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku.

Odporca vo svojom vyjadrení k dovolaniu odporcu žiadal dovolanie zamietnuť. Nesprávny úradný postup, ktorým bola navrhovateľovi spôsobená škoda, zvolil vo veci

vykonávajúci vyšetrovateľ personálne spojený s MV SR, aj preto je zodpovedný jeho zamestnávateľ – Ministerstvo vnútra SR. Poukázal tiež na dôvodovú správu k novele zákona č. 99/1963 Zb. platnej od 15. októbra 2008 v zmysle ktorej „Štát sa považuje za právnickú osobu, ak je účastníkom občianskoprávneho vzťahu. Ak je však účastníkom zložka štátu, štát nadobúda postavenie právnickej osoby označenie štát popri zložke štátu, tak nemôže viesť k záveru o nesprávnej vecnej legitímácii. Aj tým by chcel predkladateľ usmerniť postup súdov tak, aby konali s príslušnou zložkou štátu a nebrali zreteľ na nadbytočné označenie štátu, pretože akékoľvek posúvanie medzi jednotlivými súdnymi inštitúciami o otázke správnosti označenia účastníka konania bez vecného riešenia veci nie je v súlade s čl. 6 Európskeho dohovoru.“. Pokiaľ ide o namietanú výšku nemajetkovej ujmy, dovolaním napadnuté rozhodnutie sa stalo právoplatným pred účinnosťou novely príslušného zákona.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), prejednal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie odporcu je dôvodné.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O. s. p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

Vzhľadom k tomu, že v prejednávanej veci sa nejedná o žiaden z uvedených prípadov, t. j. dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej, nesmeruje ani proti rozsudku, v ktorom by sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu, dovolanie nebolo podané ani proti potvrdzujúcemu rozsudku s vyslovením

prípustnosti dovolania v jeho výroku, ani proti potvrdzujúcemu rozhodnutiu vo veci neplatnosti zmluvnej podmienky; dovolanie nie je podľa § 238 O. s. p. prípustné.

S prihliadnutím na námietky dovolateľa a tiež vzhľadom na zákonnú povinnosť dovolacieho súdu (§ 242 ods. 1 O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z vád uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p., dovolací súd sa zaoberal aj otázkou, či sa v konaní na súde nižšieho stupňa nevyskytla niektorá z týchto vád. Dovolanie je totiž prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O. s. p. nenamietal, a vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zameril na otázku, či postupom súdov nebola dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.).

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva

na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 1 O. s. p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

V preskúmvanej veci sa navrhovateľ domáhal náhrady škody spôsobenej mu, podľa jeho tvrdenia, nesprávnym úradným postupom orgánu štátu a to Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktoré zároveň označil za odporcu. Z odôvodnenia žalobného návrhu vyplýva, že svoj nárok vyvodzoval zo zákona č. 514/2003 Z. z., pričom citoval konkrétne ustanovenie § 3 ods. 1 a 2 tohto zákona o tom, že štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci, a citoval aj ustanovenie § 16 ods. 1, § 17 ods. 1 a 2 a § 18 uvedeného zákona. Za subjekt zodpovedný za vzniknutú škodu však označil Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Medzi skutkovým a právnym odôvodnením žalobného návrhu, ktorou bol uplatnený nárok

zo zodpovednosti štátu, t. j. proti štátu, a označením odporcu, ktorý v takýchto prípadoch je len orgánom konajúcim v mene štátu, bol zjavný logický rozpor.

Podľa § 3 ods. 1 písm. a/ až d/ zákona č. 514/2003 Z. z. štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti toho zákona, pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím (písm. a/), nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody (písm. b/), rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe (písm. c/), alebo nesprávnym úradným postupom (písm. d/).

V ustanovení § 4 zákona 514/2003 Z. z. sú v jednotlivých odsekoch uvedené orgány štátu, ktoré vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, konajú v mene štátu.

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné priťahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb; za nesprávny úradný postup sa nepovažuje postup alebo výsledok postupu Národnej rady Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 86 písm. a) a d) Ústavy Slovenskej republiky a postup alebo výsledok postupu vlády Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 119 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky.

Ak je účastníkom občianskoprávných vzťahov v zmysle § 21 Občianskeho zákonníka štát, je právnickou osobou. Štát vystupuje v občianskoprávných vzťahoch napríklad pri náhrade škody spôsobenej pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z. z., pri ručení za vklady osôb v štátnych peňažných ústavoch a podobne. V mene štátu v týchto prípadoch konajú príslušné štátne orgány.

Z ustanovení § 3 ods. 1, § 4 ods. 1, § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. jednoznačne vyplýva, že za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, alebo nesprávnym úradným postupom zodpovedá štát. Navrhovateľ sa však náhrady škody nedomáhal voči štátu Slovenskej republiky alebo voči Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky. Štát vystupuje ako

samostatný subjekt občianskoprávných vzťahov tam, kde je to výslovne ustanovené v zákone, napr. v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, kde je v jednotlivých ustanoveniach uvedené, že za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom, resp. nezákonným rozhodnutím zodpovedá štát. V zákone je tiež stanovené, ktoré orgány v mene štátu konajú. V danom prípade tak ako je hore uvedené je pasívne legitimovaným a zodpovedným subjektom štát Slovenská republika v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami, za ktorý koná odporca ako štátny orgán. Otázka pasívnej vecnej legitímácie nie je vadou návrhu a súd nebol povinný vyzvať navrhovateľa na odstraňovanie väd návrhu. Len navrhovateľ je oprávnený v návrhu na začatie konanie uviesť osobu, od ktorej sa svojho nároku bude domáhať. Súd je povinný voľbu navrhovateľa akceptovať a následne len skúmať, či odporca, ktorého v návrhu označil navrhovateľ má alebo nemá byť zaviazaný na plnenie, ktorého sa navrhovateľ v návrhu domáhal.

Podmienkou, aby niekto mohol byť účastníkom občianskeho súdneho konania je, že musí byť na to spôsobilý. Spôsobilosťou byť účastníkom konania znamená spôsobilosť subjektu mať procesné práva a povinnosti. Ide teda o procesnú subjektivitu. Občiansky súdny poriadok v § 19 O. s. p. stanovuje, že spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Zákon teda odkazuje na hmotné právo. Vo všetkých občianskoprávných konaniach majú spôsobilosť byť účastníkmi konania tí, ktorí majú všeobecnú spôsobilosť mať práva a povinnosti podľa hmotného práva, teda všeobecnú hmotnoprávnu subjektivitu. Spôsobilosť mať práva a povinnosti majú aj právnické osoby (§ 18 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ktorými sú združenia fyzických alebo právnických osôb, účelové združenia majetku, jednotky územnej samosprávy a iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon. Spôsobilosť byť účastníkom konania treba odlišovať od tzv. vecnej legitímácie účastníka - aktívnej, či pasívnej, ktorá je z hľadiska prípustnosti irelevantná. Nemožno nedostatok spôsobilosti byť účastníkom zamieňať nedostatkom vecnej legitímácie účastníka. Nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania má z procesného hľadiska za následok zastavenie konania (§ 103 a 104 ods. 1 O. s. p.). Vecná legitímácia účastníka konania je otázkou hmotného práva a dôsledkom zistenia jej nedostatku sa prejaví vo výsledku konania zamietnutím návrhu.

Podľa § 103 O. s. p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované (§ 104 ods. 1 O. s. p.).

Ak ide o nedostatok podmienky konania, ktorý možno odstrániť, súd urobí pre to vhodné opatrenia. Pritom spravidla môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak sa nepodarí nedostatok podmienky konania odstrániť, konanie zastaví (§ 104 ods. 2 O. s. p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na tú skutočnosť, že pri nesplnení procesných podmienok konania je potrebné rozlišovať, či ide o nedostatky odstrániteľné alebo neodstrániteľné.

Za neodstrániteľné nedostatky podmienky konania je považovaný nedostatok právomoci súdu (§ 7 O. s. p.), litispendencia (§ 83 O. s. p.), res iudicata (§ 159 ods. 3 O. s. p.), nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania (§ 19 O. s. p.). Neodstrániteľné nedostatky podmienky konania majú tie dôsledky, že súd nemôže vydať rozhodnutie vo veci samej, ale musí konanie zastaviť podľa § 104 ods. 1 O. s. p.. Za odstrániteľné nedostatky podmienky konania sa považuje neúplnosť návrhu na začatie konania (§ 42, 79 O. s. p.), nedostatok príslušnosti súdu (vecnej, miestnej) (§ 9 a nasl., § 84 a nasl. O. s. p.), procesná nespôsobilosť účastníka (§ 20 O. s. p.), nedostatok zastúpenia účastníka konania. Odstrániteľné nedostatky podmienky konania majú tie následky, že súd sa musí pokúsiť tieto nedostatky v súčinnosti s účastníkmi konania odstrániť. Ak sa súdu nepodarí nedostatky odstrániť, zväži, či ide o také nedostatky, ktoré bránia ďalšiemu konaniu a rozhodovaniu, alebo či i pri týchto nedostatkoch nemôže vo veci konať.

Dovolací súd však zdôrazňuje, že už v čase podania návrhu bolo súdu prvého stupňa známe, že navrhovateľ sa domáha náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z., čo vyplynulo zo samotného žalobného návrhu, v ktorom viackrát navrhovateľ na tento zákon poukazuje. Z tejto skutočnosti preto je preto nesporné, že v zmysle tohto zákona obom súdom bolo zrejmé, že za uplatňovaný nárok navrhovateľa zodpovedá štát, za ktorý koná v mene štátu orgán uvedený v § 4 zákona č. 514/2003 Z. z.. Vychádzajúc zo zásady „súd pozná

právo“ (iura novit curia), napriek námietke odporcu, že nie je spôsobilým účastníkom konania v danej veci, oba sudy na túto neprihliadali a vo svojich rozhodnutiach sa žiadnym spôsobom s týmto nevyporiadali. Neuviedli, prečo návrhu vyhoveľi, hoci účastníkom konania mal byť štát a nie samotné Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Takéto rozhodnutie je založené na svojvôli (ľubovôli)súdiv neopierajúcich sa o zákon, teda arbitrárne.

K základným právam účastníkov konania obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. Nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď, ak však súd v odôvodnení nereaguje na zásadnú, relevantnú námietku, súvisiacu s predmetom súdnej ochrany prednesenú odporcom, je potrebné tento nedostatok považovať za prejav svojvoľnosti (ľubovôle – arbitrárnosti).

Uvedená vada zakladá jednak prípustnosť dovolania a je tiež dôvodom, pre ktorý dovolací súd musí napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ale aj súdu prvého stupňa zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť vecne správne.

Dovolateľ tiež namietal, že sudy oboch stupňov nekonkretizovali priznanú náhradu nemajetkovej ujmy ani jej výšku. Odôvodnenie rozsudku považuje odporca za nepresvedčivé a nesúladne s § 157 ods. 2 O. s. p.. Odôvodnenia oboch rozsudkov sú všeobecné, nie je z nich zrejmé či ide o priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu vydania nezákonného rozhodnutia, alebo z dôvodu nesprávneho úradného postupu, čo považoval za preukázané a čo nie a na základe akých konkrétnych dôkazov dospel k tomu, že skutočne bolo potrebné pristúpiť k náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch. Chýba aj logické i odôvodnenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

Podľa § 157 ods. 2 O. s. p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané, a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O. s. p.), pričom účastníkovi konania musí dať odpoveď na podstatné (zásadné) otázky a námietky spochybňujúce závery namietaneho rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach. Právo (účastníka) a povinnosť (súdu) na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je esenciálnou náležitosťou každého jurisdikčného aktu (rozhodnutia). Citované zákonné ustanovenie sa totiž chápe aj z hľadiska práv účastníka na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti, a toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“), porovnaj napr. rozsudok vo veci García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I] tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I). Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ a že „takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok opravného (odvolacieho) súdu“ (porovnaj uznesenie z 3. júla 2003 sp. zn. IV. ÚS 115/03). Ústavný súd vo svojom uznesení z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však *nemusí* dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale

len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“. Odvolací súd v prípade potvrdenia rozsudku súdu prvého stupňa sa v princípe môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia podaného súdom prvého stupňa (porovnaj rozsudok Helle proti Fínsku z 19. decembra 1997, sťažnosť č. 20772/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VIII).

Podľa § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. uhrádza sa skutočná škoda a ušlý zisk, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

Podľa § 17 ods. 2 zákona č. 541/2003 Z. z. v prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak.

Podľa § 17 ods. 3 písm. a/ až d/ zákona č. 514/2003 Z. z. výška nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa odseku 2 sa určuje s prihliadnutím najmä na osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje (písm. a/), závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo (písm. b/), závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote (písm. c/), závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení (písm. c/).

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd nepostačujúco odôvodnil svoj rozsudok, ktorým nadviazal na rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý ako vecne správny potvrdil. Podľa dovolacieho súdu nižšie súdy nedostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia; ich zdôvodnenie ako celok nespĺňa parametre zákona na odôvodnenie rozsudku (§ 157 ods. 2 O. s. p.). Nie je v ňom vysvetlené, z ktorých dôkazov pri rozhodovaní vychádzali aj ako vec – zistený skutkový stav – právne posúdili. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvého stupňa a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu; takýto prístup reflektuje aj ostatne citovanú judikatúru ESLP. Z oboch rozhodnutí nie je zrejmé, s poukazom na citované zákonné ustanovenie, z akého dôvodu priznali nemajetkovú ujmu v peniazoch, či z dôvodu vydania nezákonného rozhodnutia, alebo z dôvodu nesprávneho úradného postupu. Nie je zrejmé na základe akých konkrétnych dôkazov dospel k tomu, že skutočne bolo potrebné pristúpiť k náhrade

nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako aj chýba logické i odôvodnenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Dovolací súd na záver podotýka, že predmetný návrh navrhovateľ podal na súd 15. apríla 2011. Výšku priznanej nemajetkovej ujmy súd vôbec nezdôvodnil a ani sa nevyporiadal s § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorého účinnosť nastala 1. januára 2009.

Aj táto uvedená vada zakladá prípustnosť dovolania a je tiež dôvodom, pre ktorý dovolací súd musí napadnuté rozhodnutia zrušiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v súvislosti s uplatňovaní náhrady škody voči štátu na záver poukazuje na precizovanie § 4 ods. 1 písm. b) zákona o zodpovednosti za škodu. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky tak bude v mene štátu vystupovať v prípade, ak v trestnom konaní spôsobil škodu vyšetrovateľ alebo poverený príslušník Policajného zboru, za podmienky, že prokurátor nezamietol sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa alebo povereného príslušníka a nepodal v trestnej veci obžalobu príslušnému súdu, alebo vyšetrovateľ alebo poverený príslušník nekonal na základe záväzného pokynu prokurátora, v zmysle ktorého, budú musieť súdy nižšieho stupňa posúdiť, kto za štát bude vystupovať.

Podľa § 4 ods. 1 písm. b/ zákona č. 514/2003 Z. z. vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1, koná v mene štátu Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ak v trestnom konaní škodu spôsobil vyšetrovateľ Policajného zboru alebo poverený príslušník Policajného zboru, a

1. prokurátor nezamietol sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa Policajného zboru alebo povereného príslušníka Policajného zboru a nepodal v trestnej veci obžalobu príslušnému súdu alebo

2. vyšetrovateľ Policajného zboru alebo poverený príslušník Policajného zboru nekonal na základe záväzného pokynu prokurátora.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok krajského súdu, ale aj rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 243b ods., 2 O. s. p. zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. marca 2015

JUDr. Eubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Vanda Šimová